

vanje je mnogo vredno za ugled našega stanu! Človek pač res v praksi toliko velja, kolikor plača.

Na podlagi dobljenih izkušenj smo sklenili sporazumno z Zvezo štajerskih slovenskih učiteljev in učiteljic preosnovati socialni odsek v popolnoma samostojno in neodvisno zadrugo.

Razen naročevanja listov in knjig in plačevanja društvenin, zavarovalnin i. t. d. bomo oskrbovali in plačevali razne gospodarske potrebe. Sklenili bomo s tvrdkami pogodbe ter plačevali v gotovini za tiste zadržnike, ki sami tega ne morejo. Zadržnik pa bo vračeval vsoto z majhnimi obrestmi mesečno zadrugi.

Tako se hočemo rešiti kupčij na obroke, ki so najhujša rakrana za uradnika, vsaj plačuje marsikdo, vedé ali nevedé za 20 in še več odstotkov zvišane cene! Tvrde pa nam bodo morale od normalne cene dovoliti še popust in bodo to rade in lahko storile, ker bodo pridobile več odjemalcev, ker bodo nadalje takoj izplačane in ne bodo imele nobenega rizika. Ta popust se bo plačeval zadrugi in zaračunal vsaj deloma koncem leta v prid dotičnega zadržnika. Naša zadruga bo sprejemala tudi vloge in dovoljevala proti primernemu varstvu posojila. Učitelj najlaže dopove učitelju, kje ga čelvelj žuli in se najlaže obrne nanj za pomoč. — Res je, da kot učitelji z borno plačo vobče nismo kaj petični, a z združenimi močmi bomo tvorili tudi v tem oziru neupogljivo silo. Toliko zaupanja imamo sami v sebe!

Seveda začeli bomo polagoma in delali skrajno zanesljivo in vestno. — Omenimo še kratko, da bodo znašali deleži — ki ostanejo zadržnikova last — po 10 K (z 20 kratnim jamstvom) ter se bodo lahko plačevali tudi v obrokih. Vloge od 1 K naprej se bodo obrestovale kakor sploh pri posojilnicah.

Posojila se bodo vračevala ali v mesečnih obrokih, v katerih bodo obresti že vračunjene, ali pa celotno ali v večjih obrokih po dogovorjenem času.

Ko se nam vrnejo registrirana pravila, jih razpošljemo s komentarjem vred. Za zdaj opozarjamo cenj. tovarišice in drage tovariše na zadrugo s prošnjo, da jo takoj pri nastopu krepko podprete sebi v korist in stanu v čast! Načelstvo.

Štajerski deželni šolski svet.

Na Štajerskem bijejo važen boj za razdelitev deželnega šolskega sveta. Celjski „Narodni Dnevnik“ je prinesel že več različnih mnenj od raznih oseb, ki poznajo to vprašanje in vidijo velikanski pomen izpremembe v dež. šol. svetu za šolo in učiteljstvo. Najvažnejša v tem je izjava spodnještajerskega učiteljstva, ki jasno precizira stališče, ki ga v tem vprašanju zavzema učiteljstvo. Izjava slov. učiteljev in učiteljic z dne 16. okt. v Celju se glasi:

Organizirano slovensko štajersko učiteljstvo izraža prepričanje, da slovensko šolstvo v štajerskem deželnem šolskem svetu ni primerno zastopano. Zato z ozirom na nameravano preustrojitev deželnega šolskega nadzorstva zahtevamo take izpremembe v sestavitvi istega, da se slovenskemu šolstvu zagotovi vsestranski svoboden razvoj.

Vkljub temu pa združeno slovensko štajersko učiteljstvo zasleduje zadevno postopanje slovenskih klerikalnih poslancev v Graecu z največjim nezaupanjem, in sicer iz mnogih tehničnih razlogov. Glavni vzrok naše nezaupanja je dejstvo, da so slovenski klerikalni poslanci postavili predlog na delitev deželnega šolskega sveta in da so se pogajali o zastopstvu Slovencev v skupnem deželnem šolskem svetu z vlado in z nemškimi strankami, ne da bi bili stopili poprej v dotiko z zastopstvom slovenskega učiteljstva in ne da bi bili v takem eminentno narodnem vprašanju poslušali poprej nazorov in predlogov onega dela štajerske slovenske javnosti, ki je šoli naklonjena, namreč starih konservativnih politikov in napredne narodne stranke.

Z največjim obžalovanjem smo sprejeli izjavo vodje klerikalne stranke dr. Korošca, češ, da vidi primerno podlago za rešitev tega vprašanja v predlogu nemškega klerikalca Hagenhorfa, po katerem naj bi se preustrojitev deželnega šolskega sveta izvršila s po-

klicanjem po enega klerikalnega zastopnika nemških in slovenskih kmetijskih občin v deželni šolski svet. Nesprejemljiv je tudi predlog c. kr. vlade, vsled katerega bi imeli odločevati o usodi šolstva novi člani deželnega šolskega sveta, ki bi jih določile obstoječe politične stranke, tako da bi se nadzorstvo slovenskega šolstva poverilo zaupnikom klerikalne stranke, ki je moderni šoli in naprednemu slovenskemu učiteljstvu naravnost sovražna. Ta predlog je tembolj nesprejemljiv, ker z ozirom na preganjanje učiteljev na Kranjskem štajersko slovensko učiteljstvo tolmači predloge štajerske slovenske klerikalne stranke le kot sredstvo za zasuzenje slovenskega šolstva in učiteljstva klerikalni stranki, kar bi pomenilo pogin moderne šole na Slovenskem in s tem neizmerno škodo našemu narodu. Ne z ozirom na naše osebne učiteljske koristi, ampak z ozirom na koristi šole in naroda protestiramo torej organizirani slovenski štajerski učitelji zoper poizkuse rešiti važno vprašanje šolskega nadzorstva brez nasin proti nam ter brez soglasja s šoli prijazno javnostjo. Obžalujemo pa kot Slovenci netočnost in nejasnost slovenskega klerikalnega predloga o delitvi deželnega šolskega sveta, ker ta ne zastopa teritorialne enote slovenske Spodnje Štajerske ter zahteva le zastopstvo kmetijskih občin: s tem odtegne slovensko šolstvo v spodnještajerskih trgih in mestih in zlasti v dvojezičnih krajih narodnemu vplivu. Kakor ob vsaki priliki poide slovensko štajersko učiteljstvo z navdušenjem in nesebično v boj za napredek slovenske narodne šole tudi glede Slovencev ugodne rešitve vprašanja šolskega nadzorstva. Odločno se pa bo uprlo slovensko učiteljstvo vsaki nameri zasuzujiti šolo in učiteljstvo katerikoli politični stranki, zlasti sedaj vladajočim spodnještajerskim klerikalnim močtem. — Končno zahteva organizirano slovensko štajersko učiteljstvo povodom preustrojitve deželnega šolskega nadzorstva pri tej oblasti svojega strokovnega zastopnika, predlaganega od slovenske delegacije deželne učiteljske konference.

Iz naše organizacije. Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo ima svoj letošnji občni zbor v nedeljo, dne 6. listopada 1910 v Bočni ob 10. uri točno v tamošnji šoli.

S tem občnim zborom je združena tudi proslava stoletnice Stanka Vraza.

Vzpored:

- I. Nagovor predsednikov.
- II. Društvene zadeve.

- a) Dopisi in zapisnik
- b) Poročilo o delovanju v minulem društvenem letu:
  - 1 tajnikovo,
  - 2 blagajnikovo.
- c) Volitev novega odbora.
- d) Slučajnosti.

III. O novo ustanovljeni „Učiteljski gospodarski in kreditni zadrugi“.

IV. Poročilo delegatov o letošnji skupščini „Zaveze avstr. jugosl. učiteljskih društev“.

V. Predavanje: Ob Stanko Vrazovi stoletnici.

- a) Ilirski pokret.
- b) Stanko Vraz. Življenje in delovanje.
- c) Vzgojni momenti v Stanko Vrazovih umotvorih.
- d) Posledice ilirskega pokreta sploh ter z ozirom na štajerske Slovence posebe v kulturnem oziru.

Po zborovanju skupen obed. Z ozirom na krajevne razmere prosi predsedništvo, naj se blagovoli vsak zaradi obeda javiti tovarišu Bizjaku, nadučitelju v Bočni.

Člani se opozarjajo, da se posebna pismena vabila ne bodo razpošiljala. Gostje dobro došli zlasti z ozirom na V. točko vzporeda!

Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer zboruje v četrtek, dne 10. nov., ob pol 11. uri predpoldne v Ljutomeru po sledečem vzporedu:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Predavanje zastopnika „Prve Češke“ o življenjskem zavarovanju.
4. Poročilo o zborovanju „Zaveze v Novem mestu“.
5. Slučajnosti.

Upamo, da se zberemo po dolgem zopet v polnem številu. O d b o r.

Obrambni vestnik.

* Pričenja se kopet doba preganjanja naprednega učiteljstva. Z zadnjo sejo je napravil deželni šolski svet uvod za nova preganjanja. Dobro! Naš material se množi! — To je menda maščevalni odgovor barona Schwarzarja na interpelacijo dr. Tavčarja v deželnem zboru. Tem potom prosimo g. dr. Tavčarja, naj v deželnem šolskem svetu posebno strogo pazi na afero Stupice. Posebno ga opozarjamo na dokazovanje klerikalcev z nekimi pismi, na katerih je brati, oziroma, ki nam predočujejo sedmo božjo zapoved: „Ne kradi!“ Pisma so bila namreč ukradena in je na njih posebno značilen datum. Pri tej priliki opozarjamo tudi na razsodbo sodišča v Škofji Loki, pri kateri je tovariš Stupica zavrnil vse dolžitve v ovadbi. Nadalje opozarjamo na deputacijo, ki je bila pri deželnem šolskem svetu. Strogo naj se pazi na to, kakih deliktov se dolži tovariš Stupico, koliko je na tem resnice in kdo je voditelj procesa. Pripominjamo še naj se pazi na ovadbo, ki dokazuje kar na podlagi dogodkov, ki so se zgodili ali pa se niso zgodili že pred desetimi leti. Prosimo, naj se pri vsakem sumljivem dejstvu in nepravilnem dokazu vloži in da zabeležiti vsaj protest v zapisnik, ker eno najpogostejših hudobij izkušajo klerikalci napraviti s tem dejanjem. — Pri slučaju tovariša Blagajnetu pa konstatujemo le še sledeče. Ovadbo zoper tovariša Blagajnetu — drugo namreč — je podpisal dr. Lampe. Drugič pa konstatujemo, da se je obrnil krajni šolski svet s prvo ovadbo preko okrajnega šolskega sveta do deželnega šolskega sveta. — To so lumparije, ki se ne dajo opravičiti in kriče do neba. Gnus, gnev in podlost odseva danes iz javnih dejanj in ta gnus in gnev se vodi in proizvaža v znamenju — križa! — Tovarišu Blagajnetu in gospe soprogi kot novima žrtvama klerikalno-vladnega nasilja in strahovlade, pa izrekamo svoje simpatije, v trdni veri in prepričanju, da uživata kot padli žrtvi v naši stanovski borbi simpatije vsega pošteno mislečega učiteljstva.

* Justicia — pravičnost — resnica. Baron Schwarzar je imel pogum spričo javnega mnenja in spričo jasni dokazov in kar najrazličnejših javnih tajnosti, spričo mnenja šolskih organov, spričo mnenja in očividnega izražanja orgočbenja od strani vladnih organov samih, še vedno zagovarjati postopanje dežel. šolskega sveta, presekucijo in tiranijo nad učiteljstvom. Ni to dovolj; oni baron, katerega „nepristranost“ občuti danes ves šolski sistem, se upa v javni seji deželnega zbora še zagovarjati in zanikovati pristranost, pri tem pa učiteljstvu očitati — seveda vse pavšalno! — da uganja v šoli politiko. Mi spominjamo glede pristranosti v deželnem šolskem svetu barona Schwarzarja samo na ono sejo, v kateri je on edini glasoval od vladne stranke s klerikalno stranko, da, glasoval je drugače, nego je to predlagal glede imenovanja vladni šolski referent. — Torej učitelji so bili disciplinirani, ker so uganjali v šoli direktno politiko. Ni li predsedova dež. šol. svetu tedaj isti Schwarzar, ko je bil na vrsti disciplinarni slučaj — Jarc? Pri njem je bila dokazana zloraba šole v politične namene in vendar je pod predsedstvom barona Schwarzarja odšel Jarc nekaznovan iz afere; je li to ona nepristranost barona Schwarzarja v deželnem šolskem svetu? In slučajev premeščenj iz službenih ozir, se ni upal baron Schwarzar zagovarjati? In vendar se mu je očitalo tudi krivičnost zaradi zlorabe administrativnega premeščenja učiteljstva! Pač ni zagovarjal in se opravičeval, saj se sploh ne da zagovarjati in upravičiti! Sicer pa, saj je za svoj zagovor posegel baron Schwarzar za celo dobo treh let nazaj, za kar se ga sploh ni prijemalo, ni pa zagovarjal dejanj v zadnjem letu „dela“ deželnega šolskega sveta. — Neizbrisni ostanjejo ti madeži v zgodovini učiteljstva in bodo še poznim rodovom pričali o krutosti in — nasilju.

* Kako zastopa c. kr. okrajni šolski svet v Postojni koristi učiteljstva. Kdor bi mislil, da dela c. kr. okrajni šol. svet v Postojni za dobrobit učiteljstva, bi se kruto motil. Ob naši dobri plači že gleda, da nam napravi tudi prijetne urice z nepotrebnimi šikanami. Odločno je proti temu, da bi si učitelj izboljšal svoje gmetno stališče s takim postranskim zaslužkom ali pa bi užival kako ugodnost in bodisi to pri svojih sorodnikih.

Lansko leto se je pripetil slučaj, da je c. kr. okr. šol. svet disciplinarnim potom predstavil provizoričnega učitelja iz prijazne vasice blizu svojega doma v neko oddaljeno vas, ki je skoro na meji med Kranjsko in Istro. Odjedel mu je s tem postranskim zaslužkom, ki ga je imel v vasi, in odtrgal ga je tudi od domačih. In kaj je bil vzrok. Idealen mladenič, dober pevec, je poučeval neko narodno društvo v petju in nosil javno društveni znak. Ker je hotel ljudstvo izobrazevati, zato se mora danes pokoriti v prognanstvu.

Pred nedavnim časom pa je hotel pokazati c. kr. okr. šol. svet v Postojni, da učiteljstvo lahko živi s svojo plačo v najdražjem mestu na Kranjskem in da mu ni potreba nobenih ugodnosti, tudi med sorodniki ne.

V Postojni na meščanski šoli se je poročil pred kratkim tov. dr. Š. Ker pa je v novi meščanski šoli tudi prostor za enega učitelja, je ta tovariš dobil dovoljenje, da sme

opravljati dotično stanovanje. Stanovanje obstoji iz dveh sob in kuhinje. Gospa tovariša dr. Š. pa je sestra učiteljice K., ki slušbuje v Postojni na ljudski šoli. Ker vsta oba novoporočenca, kako težko se živi v Postojni in kako posebno so tu draga stanovanja, sta povabila učiteljico k sebi in ji brezplačno odstopila eno sobo.

Na pritožbo g. ravnatelja meščanske šole je c. kr. okr. šolski svet v zadnji svoji seji sklenil, da se mora smatrati gospojino sestro za tujo osebo.

Na podlagi tega modrega sklepa se je tovarišu dr. Š. naročilo, da mora sestri svoje soproge odpovedati stanovanje.

Skoraj bi si človek ne mogel misliti, da se je to vršilo v seji ob navzočnosti zastopnikov cerkve.

Ne vemo, kako se je glasovalo, a vemo, da se je storil sklep, ki materialno škoduje učiteljici. Samo vprašamo, ali sta zastopnika učiteljstva dovolj varovala koristi učiteljstva? Tudi zastopnika cerkve, nista delala v smislu katoliške cerkve, če sta pripomogla, da se je storil tak sklep. Gotovo nista imela pred očmi, kaj se vse lahko pripeti učiteljici, če je sama med tujimi in če mora stanovati v gostilnici. — Zastopnik mesta, Fr. Arko, nekdanji napredni deželni poslanec, se je pa že lansko leto pokazal kot prijatelj učiteljstva s tem, da je bil v občinskem zastopu odločno proti temu, da bi se dala učiteljstvu stanarina. Ni bilo zadosti, da je bil sam proti naši stanarini, ampak je teroriziral zastopnike kmetijskih občin s tem, da jim je grozil, da bodo morali plačevati več davkov, če dovolijo učiteljstvu stanarino. Sicer pa, saj je dosti rečeno, da je bil on nekdanji napredni poslanec, in sicer takrat, ko so imeli še napredni poslanci večino v deželnem zboru.

Kranjske vesti.

—r— Kolega Jaklič. Nihče bi ne verjel, da je predsednik „Slomškove Zveze“ tako kolegialen mož in vnet zagovornik, vreden predsednik učiteljske organizacije, ki je pripravljen škodovati vsakemu učitelju, kakor se je izkazal v zadnjem zasedanju deželnega zbora. Odjedel je s svojim protiglasovanjem popolnim sirotam, otrokom pokojne tovarišice, Olge Kobavove gmetno podporo. Mi smo bili mnenja, da bo ta mož imel toliko učiteljskega srca, da se vsaj vzdrži glasovanja, pa bi kmalu še nad Ravnikarjem zdijval zaradi tega — ker se mu je zdelo (Ravnikarju) skoro nepošteno, da bi glasoval proti koristi kolege, s katerim sta skupaj službovala.

—r— Dični predsednik „Slomškove Zveze“ je lepo pustil na cedilu vse tovariše, ki so prosili dež. zbor za podporo. Glasoval je tudi zoper prošnje Slomškarjev. Tovarišu A. Javoršku ni pomagalo to, da je na stara leta pljunil na svojo preteklost in čast ter romal na Brezje k Slomškarjem. Bil je upokojen v kljub temu in dični predsednik Sl. Zveze se sedaj še zmeni ne za njegovo prošnjo.

—r— Kdor se hoče prepričati, kako imenitno se poteza predsednik Slomškove Zveze v deželnem zboru za interese učiteljstva, ta naj le pozve podrobnosti iz zadnje seje dež. zbora.

—r— Ali je sploh mogoče dobiti še kje na svetu kako organizacijo, ki bi trpela predsednika, ki je že nešteto krat nastopil zoper interese organizirancev na zakonodajnih mestih? Ne, je kratek odgovor — razen Slomškove Zveze na Kranjskem.

—r— Mi nismo navskriž v metodah; mi nismo razdvojeni zaradi materialnih koristi in teženj! Tako dobesedno je govoril Jaklič, kot predsednik Slomškove Zveze na Brezjah svojim vdanim tovarišem in jih slepil. Čez par mesecev po tem zborovanju je pa glasoval proti regulaciji učiteljskih plač.

—r— Resolucija Slom. Zv. za Gorenjsko v svrhu regulacije plač se izročil dež. odboru. Tako je sklenil dež. zbor v zadnjem zasedanju. Pričakovali smo, da se bo Jaklič kot predsednik Sl. Zv. vendar zavzel za resolucije podružnic Sl. Zv. in jih vsaj s par besedami podpiral — pa nič! Tako so tudi prošnje Slomškarjev romale v tisti kot dež. odbora, kjer leži že kup zaprašenih resolucij učiteljstva — po zaslugi dičnega predsednika Slom. Zveze.

Štajerske vesti.

—s— Nova Stifta pri Gornjem gradu. Tovariši, tovarišice! Ne razdirati, nego zidati, skupno delovati nam je prepotrebno! K temu Vas pozivljvam v zadnji uri, ker nikoli tako kakor ravno v sedanjih časih, ki postajajo za naš stan jako usode polni, je složno delovanje v društvi prepotrebno! Znano je vsem: Kar smo dosegli za naš stan koristnega, tega ni dosegel noben posameznik našega, še manj kakega drugega stanu, nego smo dosegli z odločnim delovanjem v trdni slogi. Nepotrebno bi bilo torej omikancem navajati, kako veljavno je za nas delovanje v prijateljski, odkritosrčni slogi, a žali Bog so se ravno v zadnjem času med posameznimi učiteljskimi osebami javili znaki, ki kažejo vedno bolj na razdiranje,